

Kunnskapsdepartementet

Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Barnehage og utdanningsavdelingen

Deres ref.:

Vår ref.: 2015/4383 633.1 GRE

Vår dato: 15.10.2015

Høringsuttalelse på NOU2015:8 - Fremtidens skole

Fylkesmannen i Østfold baserer seg på strukturen i høringsbrevet.

1. Kompetanser i fremtidens skole

Fylkesmannen i Østfold er positiv til utvalgets beskrivelse av kompetanser i fremtidens skole. Utvalget skiller mellom *fagspesifikk* kompetanse som skal kjennetegne de enkelte fag, og *fagovergripende* kompetanse som skal være med på å binde fagene sammen. De fagovergripende kompetansene består av de tre elementene «å kunne lære», «å kunne kommunisere, samhandle og delta», og «å kunne utforske og skape». Kompetansebegrepet omfatter videre «både kognitiv, praktisk, sosial og emosjonell læring og utvikling, inkludert holdninger, verdier og etiske vurderinger»¹. Videre ligger det et «praksisaspekt» i kompetansebeskrivelsen, som krever at undervisningen må legges opp på måter som fremmer de aspektene hos elevene som er tiltenkt. Gjennom utvalgets arbeid, kommer det frem komplekse sammenhenger mellom disse kompetansene, og blant annet sentralt og lokalt læreplanarbeid, undervisning og vurdering. Fylkesmannen mener at et fokus på disse sammenhengene er viktige for at kompetanseområdene skal kunne nå det potensialet som skisseres av utvalget. Under forutsetning av at det gis tilstrekkelig tid til at disse sammenhengene kan bli innarbeidet i sektoren, støtter Fylkesmannen den nye strukturen i kompetansebegrepet, også når det gjelder reformuleringen av grunnleggende ferdigheter. Fylkesmannen mener en reformulering av det som til nå har blitt beskrevet som grunnleggende ferdigheter, kan bidra til en enklere og tettere integrering i de enkelte fag.

Fylkesmannen vil imidlertid bemerke at begrepet «refleksjon» ikke er benyttet av utvalget. Utvalget har valgt blant annet begrepene «metakognisjon» og «selvregulering» som beskrivende for noen av de fagovergripende egenskapene elevene skal tilegne seg. Fylkesmannen mener det tradisjonelle refleksjonsbegrepet, slik det beskrives blant annet av Dewey (1933)² fortsatt har noe å tilføre i undervisnings- og læringssammenheng. I dette refleksjonsbegrepet ligger det en strukturert "feedback-loop" hvor elevene kan få informasjon til sin egen metakognisjon og selvregulering. En strukturert refleksjonsprosess gir også

¹ NOU2015:8, Boks 2.1, s 19

² Dewey, J. (1933). *How we think: A restatement of the relation of reflective thinking to the educative process*. Boston: D.C. Heath and Company.

elevene mulighet til å bruke tid på læringsoppgaver, i kreative prosesser, og i oppøvelsen av kompetanse på forskjellige områder. Det at dybdelæring tar tid er også et utvalgets poenger, og refleksjonsbegrepet kan være med på å gi struktur til tidsaspektet. Refleksjonsbegrepet er også noe som er kjent i skolesektoren fra før av.

Fylkesmannen mener videre at en reduksjon i antall kompetansemål, vil bidra til et fokus på de delene som velges ut. Dette vil gjøre opplæringsfeltet lettere oversiktlig for de som skal undervise. Det bør imidlertid stilles spesifikke krav til utvelgelsen av de nye kompetansemålene, slik at disse blir valgt ut med bakgrunn i de resterende kriteriene for «Fremtidens skole».

2. Fagfornyelse og læreplanmodell

Fylkesmannen støtter forslaget om at fag videreføres som organiserende prinsipp i skolen. At fagenes sentrale metoder, tenkemåter, begreper og sammenhenger prioriteres for å legge til rette for dybdelæring i fagene, mener vi kan slå positivt ut, hvis det kan enes om elementer som faktisk er "sentrale". Fylkesmannen mener det er viktig at de som skal gjøre undervisningsjobben kjenner seg igjen i de sentrale elementene, og er i stand til å gjøre dem til sentrum for undervisningen. Vi ser tydelig utvalgets poeng om at elever som lærer seg sentrale vitenskapelige metoder og tenkemåter, enklere forstår hvordan kunnskap endres, og enklere kan tilegne seg ny kunnskap. Gitt at lærerne har eller får et tilstrekkelig vitenskapelig perspektiv på undervisningsfagene, er det vårt syn at dette vil bidra til et godt utgangspunkt for læring.

Fylkesmannen ser også at en tilrettelegging av undervisningen slik utvalget skisserer, krever en fleksibilitet i fag- og timefordelingen. Denne fleksibiliteten må i midlertid knyttes opp mot krav til lærernes vurderingskompetanse. En økt fleksibilitet i fag- og timefordelingen vil kreve at lærerne har et grunnlag for å vurdere ressursbruken, basert på elevenes prestasjoner. Dette vil innebære en ny tilnærming til undervisnings- og vurderingsaktiviteten som muligens krever ny kompetanse og tid til tilvenning.

Når det gjelder innføring av annet fremmedspråk på barnetrinnet, er Fylkesmannen i Østfold delt på dette. På den ene siden ser vi at introduksjonen av andre fremmedspråk på barnetrinnet vil være med på å gi elevene nye og potensielt stimulerende læringsopplevelser. På den andre siden vil dette igjen bidra til økt stofftrengsel. For at plassen til annet fremmedspråk på barnetrinnet skal rettferdiggjøres, må det kunne realiseres en gevinst fra læringen i dette faget som også kommer andre fag til nytte.

Fylkesmannen ser det som positivt at det legges opp til utviklingen av et rammeverk som også vil komme den lokale læreplanutviklingen til gode. Dette kan være med på å sikre at den enkelte skole vinkler arbeidet etter intensjonen med den nye læreplanen. I en så omfattende omlegging av læreplanverket som utvalget foreslår, vil et tydelig rammeverktøy være til støtte i innføringen.

3. Undervisning og vurdering

Kompetansebegrepet som utvalget presenterer er et bærende element i NOU2015:8, og Fylkesmannen støtter forslaget om å utvide kompetansebegrepet i tråd med det utvalget skisserer. Likevel vil vi peke på at vurderingen av de forskjellige elementene i kompetansebegrepet kan bli utfordrende. Det brede kompetansebegrepet inneholder isolert sett mange forskjellige aspekter, som i lærerens virke skal forstås på tvers og sees i sammenheng. De sosiale og praktiske dimensjonene i kompetansebegrepet krever, som utvalget selv indikerer, en noe endret forståelse av hvordan elevene skal vurderes. Som utvalget videre skriver, oppstår det noen dilemmaer når vurdering, sluttvurdering inkludert, skal ta utgangspunkt i det kompetansebegrepet som utvalget presenterer. Dilemmaene som skisseres av utvalget, er primært knyttet til spørsmålet om hvordan vurdering av elevenes sosiale og emosjonelle kompetanse skal foregå. Utvalget foreslår en «indirekte» vurdering av elevenes sosiale og emosjonelle kompetanse, ved at «elevenes sosiale og emosjonelle kompetanse ikke tillegges vekt i seg selv (...), men at de sees som forutsetninger for den kompetansen elevene viser i faget»³. Disse dilemmaene er det viktig å se mer konkret på. Sammenhengen mellom innholdet i kompetansebegrepet og de verktøyene lærerne har til rådighet i vurderingsarbeidet må være tydelig for lærerne i deres praktiske hverdag. Vi mener det vil være viktig å utvikle godt støttemateriell som kan være med på å illustrere den helheten som er tenkt rundt kompetansebegrepet og de forskjellige vurderingene av elevenes læring.

4. Implementering

Fylkesmannen mener at en klar plan for implementeringen som involverer de forskjellige nivåene i skoleadministrasjonen både nasjonalt, regionalt og lokalt, vil være avgjørende for en god implementering. I kapittel 6.1.3 "Dialog og forankring" står det nevnt at "Fylkesmannen kan (...) bidra i arbeidet med forankring og gjennomføring av lokalt utviklingsarbeid"⁴. Det står ikke noe ytterligere om hva slags utviklingsarbeid som eventuelt er tiltenkt Fylkesmannen, men vi mener det er viktig å understreke den posisjonen som Fylkesmannsembetene har i administrasjonsstrukturen. Som det nivået av statlig styring som er tettest på kommunene som skoleeiere, har Fylkesmennene etter vår erfaring en sentral rolle i "oversettingen" av sentral regulering. De lokale forholdene i landet kan variere betraktelig, og det kan bli viktig i denne sammenhengen å bruke den kunnskapen som Fylkesmennene gjennom lang tid har opparbeidet gjennom sin kontakt med kommunene.

³ NOU2015:8, s. 80

⁴ NOU2015:8, s. 89

5. Andre innspill som ikke er dekket av stikkordene over.

Et sentralt tema i problemstillinger om frafall fra videregående skole, handler om overgangsproblematikk. Det synes å være utfordringer knyttet til overganger mellom «hovedtrinn» i grunnskolen, og spesielt overgangen fra grunnskole til videregående skole. Herunder hører problemstillinger knyttet til hva slags type informasjon og dokumentasjon om elevenes læring som skal videreføres når elever bytter nivå. Utvalget anbefaler at "fellesfagene i videregående opplæring fornyes etter samme prinsipp som fagene i grunnskolen, og bygger videre på elevenes oppnådde kompetanse fra grunnskolen"⁵. Skal videregående opplæring ta tak i elevenes læring der den ble avsluttet i grunnskolen, bør det i denne sammenhengen også vurderes hvilke nye strukturer som kan etableres for en bedre overgang mellom grunnskole og videregående skole.

Fylkesmannen ser at NOU2015:8 er preget av en del komplekse sammenhenger mellom de forskjellige innholdselementene, som det vil være viktig å ta hensyn til for at intensjonene i utvalgets anbefalinger skal ivaretas. For at arbeidet som skal ta utgangspunkt i utvalgets anbefalinger skal kunne bli så konsistent og målrettet som mulig, mener vi det vil være hensiktsmessig å la medlemmer i utvalget få ta del i det videre arbeidet. Disse kjenner bakgrunnen for de resultatene utvalget har kommet til, og kan bidra med kunnskap som strekker seg utover selve utredningen. Dette vil øke sannsynligheten for at utvalgets målsettinger nås med bakgrunn i de behovene som er identifisert.

Med hilsen

Dag Løken e.f.
Utdanningsdirektør

Trond S. Haugerud
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

⁵ NOU2015:8, s. 60